

DOTTRENS, ROBERT: *L'Enseignement individualisé* Neuchâtel, 1947. Delachaux et Niestlé.

Az *individualisation de l'enseignement* az egyéni hajlamok és képességek munkálását jelenti a közösségi nevelés keretein belül. Nem meglepő, hogy Amerikában merült fel először a szükségessége, ahol a nyolcosztályos népiskolának kellett megbirkóznia a 6—14 éves gyermekek összességének a nevelésével, ahol tehát a tanulók képességei között igen nagy különbségek mutatkoztak. Ha a tanulókat egészen durván gyengékre, közepesekre és jókra osztjuk fel, és minden tanulót válogatás nélkül magunkkal kell vinnünk, akkor igen nagy a tehetségek *Variationsbreiteje*, hogy a rövidség kedvéért ezt a német szót használjuk, az osztálytanítás tehát nem tud olyan ütemben folyni, hogy a gyermekek egy vagy inkább két csoportján állandóan sérelem ne essék. A közepesekhez való alkalmazkodás nehéz helyzetbe hozza a gyengéket, lefogja a jókat, a jókhoz vagy a gyengékhez való alkalmazkodás pedig még rosszabb. Úgy kell tehát tanítani, hogy minden tanuló a maga módján, a neki kellemes ütemben végezhesse a dolgát; ez volt az igény. És létrejöttek az *individualizáló* módszerek, köztük a Dalton-terv és a *Winnetka-rendszer*, amelyekből *Dottréns* kísérletei kiindultak.

Az iskolában közösen végzett, a nevelőtől támogatott önneveléstől természetesen más eredményeket is vártak, többek között nagyobb önállóságot és biztonságot, folytonos önként vállalt tevékenységet, fokozott ellenőrzést és fegyelmeztséget a tanulónál; a tekintéllyel és fegyelmi szabályokkal nehezen biztosított rend helyébe a szabadság bevonulását, a tanulók önkormányzatának megvalósulását, erősebb közösségi életet, egyszóval a régi világ átalakulását és megújulását remélték az iskolában. Így vált az *individualisation de l'enseignement* az egész haladó szellemű nevelés egyik központi problémájává, ezért fogadta szívesen *Dottréns*, az *École du Mail* igazgatója *Washburne*-nek, a *Winnetka*-iskola megalapítójának egy munkatársát, és azt a tervet, hogy az egész eljárás technikai részét ellenőrizzék.

A munka oroszlánrészre a kérdéseket és gyakorlatokat tartalmazó *céduláknak* — *fiches* — a megszerkesztésére, osztályozására, felhasználásuk pontos szabályozására esett. Amikor az óra — a *csendes foglalkozás* — megkezdődik, a tanuló megkapja azt a feladatot, kérdést, gyakorlatot stb., amire szüksége van, és munkához lát. Egy cédula vagy egy cédulasorozat elvégzése után a tanuló jelentkezik a tanítónál, aki megvizsgálja munkáját és megbeszélés alapján megegyeznek a munka folytatásáról. Természetesen ennek a munkának is megvannak a maga aprólékos gondjai, *Dottréns* azonban helyesen látja meg, hogy a leglényegesebb feladat a *cédularendszer* teljes és hézagtalan, rendkívül lassú fokozatokban haladó megszerkesztése. A cél ugyanis az, hogy a gyermek maga tudja ellenőrizni munkáját és csak a legritkább esetben legyen kénytelen a nevelő segítségét igénybe venni. *Dottréns* típusokba sorozza a *fiche*-eket; több sorozatot közül a nyelvtanból, az olvasásból, a fogalmazásból, a szókincs gyarapítására, a számolásból és a földrajzból. Nagyon érdekesek az ú. n. *fiches d'auto-instruction*, amelyek teljesen azzal a feltételezéssel készülnek, hogy a nevelő nem avatkozik bele a tanuló munkájába, a nehézségek tehát olyan lassú fokozatokban követik egymást, hogy a tanuló segítség nélkül is még tud birkózni velük. Amikor a gyermek készen van egy ilyen feladatsorral, a tanítóval voltaképpen a szintézist kell elvégeznie. A gyermek a tanító vezetésével újból megteszi a már bejárt utat, most azonban határozott biztonsággal feleletet kap minden olyan kérdésre, amelyet előbb magának feltett már.

Dottréns igen nagy szolgálatot tett azzal, hogy ezt a nagy körültekintést, aprólékosságot és lelkiismeretes pontosságot kívánó munkát munkatársaival együtt magára vállalta. Különösen nagy a jelentősége munkájának napjainkban, amikor az egységes iskola gondolata számos országban diadalmaskodott, a végrehajtás terén azonban nem kis nehézségek származnak abból, hogy nevelőink nincsenek felkészülve az *enseignement individualisé* jogosan felmerülő igényének kielégítésére. Ezért kell örömmel fogadni a második kiadásnak ez évben való megjelenését. Kiss Árpád.

UJVÁRY LAJOS: *Az írás és az olvasás tanítása kibontó módszerrel*. Budapest, 1947. Egyetemi Nyomda. 109 l.

Vége egy vezérkönyv, amely a követendő nevelői eljárás lélektani alapját és hátterét részletesen megadja. Valóban, több tudományt kell adni a nevelőnek, több lélektani tudományt, azért is, mert ebből önként folynak eljárásának részletei is. A globalitás gondolatát a szerző ebben is érvényesíti.